

МШЫ СЕСПЕЛЬ

РАЛЛЯ НОВАГА ДНЯ

Пераклад з чувашскай Міколы Мятліцкага

Мінск
“Мастацкая літаратура”
2020

СКОРА...

Як гайдаецца на ветры
Горкая асіна!
Наступіла, мой чуваш,
Змрочная часіна.

Колькі гора, колькі слёз
Нам вайна прыносіць:
Толькі бацьку сын адвёз,
Заўтра – сына просіць.

Па сяленнях плач і стогн –
Дзеці галадаюць;
Ў Петраградзе царскі трон
Злодзеі штурхаюць.

Хтось каня патайна звёў,
Вера ў Бога гіне.
І калі ўжо на цароў
Бура з неба грымне?

Падымаецца народ
Грозная сцяною,
Змые брудны царскі род
З чорнай бядою.

Скора сонца заблішчыць
Цёплаю вясною,
Поле жытам зашуміць,
Радасцю зямною.

1916

ДОЛЯ САЛДАТА

Агеньчык свечкі, у вагоне
Салдаты ўсе спакойна спяць.
А наш цягнік імчыцца спешна,
І толькі колы грукаюць.

Адзін салдацік, сцяты зморай,
Узяты памяццю ў палон,
Па старане радзімай тужыць,

Заснуць не можа, бедны, ён.

“Эх, мама, родная матуля,
Навошта мне жыццё дала,
Няшчаснай доляй надзяліла,
Што у шынель адзец змагла?

Шынель мой – верная магіла,
Шынель мой – шэрая імгла...
Жыццё, лічы, мяне дабіла,
Вінтоўка сілу адняла.

Мяне на службу забіраюць,
Я тры гады служыў-трываў,
Здароўе я і сілы страціў,
І што за гэта атрымаў?

І вось пачаўся бой крывавы,
Ляцяць снарады ад ракі,
Я ў шынялі сваім падраным
Ляжу-канаю без рукі.

Ка мне падходзіць санітарка:
“Мой братка, дай перавязу
І ў санітарную павозку
Цябе я, братка, адведу”.

Агеньчык свечкі, у вагоне
Салдаты ўсе спакойна спяць.
А наш цягнік імчыцца спешна,
І толькі колы грукацяць.

1916

* * *

Абяздолены свет паўстае ў барацьбе.
Падымайся з каленяў, Свабода!
Аб’яўляюць вайну, аб’яўляюць табе
Ў пазалочаных храмах, на сходах.

Наляцелі! Паўсюд, быццам змеі, шыпяць
На цябе залатыя мундзіры.
І пагрозна, сціскаючы зубы, глядзяць
На цябе ўсе папы і вампіры.

Не жадаецца ім сваю ўладу ўступіць
Абяздоленым і – зашыпелі.
З подлай мэтай не раз кроў людскую праліць
Выпадала ім – бы звар’яцелі.

Хай шыпяць! Яшчэ многа народных сяброў,
Гарапашных сяброў паміж намі.
Сцяг Свабоды паўсюдна, чырвоны, як кроў,
Ім падняць маладымі рукамі.

Задушэўныя песні Свабоды святой,
Пакуль жыць ім, не змоўкнуць ніколі.
Не пасмеюць вампіры крывавай жудой
Тых спыніць, хто імкнецца з няволі.

Калі скласці галовы ўсё ж выпадзе ім
За свабоду – яны перад смерцю
Сцяг, нібы запавет свой, уручаць живым,
Ступяць смела, адважна ў бяссмерце.

Час настане – не будуць адны з іх тануць
У багацця ды золата моры,
А другія галечу адвечную чуць,
Надрывацца пакутліва ў горы.

Час настане – калі і ў халупы рабоў
Гляне сонца Свабоды і шчасця,
Адляцяць у далечу паўзмрочных вякоў
Дні пакутаў, трывог і напасцяў.

І цяпер, калі рукі патрэбны паўсюд,
За народ наш памром мы галодны,
Слова ўдзячнае скажа нам змучаны люд,
Не забудзе ніколі край родны.

Абаронцы бяздольных! Сваёй барацьбой
Мы уквецім час грозны, суровы
І пачуем дыханне Свабоды святой...
Развявайся наш сцяг кумачовы!

12 красавіка 1918
Цецюшы

* * *

Павыходзьце ўсе
З цемры вечных мук!
Спешна час нясе
Нам плады навук.
Стрэне чалавек
Сонца ясны блік.
Зродніць нас навек
Мовы нашай зык!

Снежань 1918
Цецюшы

ВЕК МІНУЛЫ

Ты прысядзь са мной, стары!
Прыгадай, зямляк:
Ад зары і да зары
Карак гнуў бядняк.

Ці праходзіў старшыня,
Пісар альбо поп,
Мы здалёк як ні штодня
Агалялі лоб.

Колькі месца на зямлі,
Свет – вялізны ён.
Дзе ні глянь – наўкруг палі,
Цесны твой загон.

У харомінах паны
Без турбот жылі.
А тваёй гніллё сцяны
Рухне на зямлі.

Хатку змрочную зімой
Снегам занясе,
Лебяды па-над страхой
Летам парасце.

Стогне вецер, як пугач,
Сеючы адчай.
На чарэні дзетак плач –
Хлеба ім падай.

Пазірнеш – і цёмны жах
Сэрца праціне.
Ты сцінаешся ў слязах,
А багаты – не.

У яго жыццё, як мёд,
Цешыцца багач!
А ты з жонкай цэлы год
На яго батрач...

Прыгадай, як сярод дня,
Між завей-віхур,
Ладна ўзмыліўшы каня,
Прыскакаў кундур.

Зыркнуў скоса з-пад брыва
Хмуры кіраўнік, –
І карову звёў з хлява –
“За падаткі ўлік!”

Ты пракляў усё. З жальбой
Чуўся плач дзяцей.
У калысцы меншы твой –
За снягі бялей.

Што чакае іх? О, лёс!
Шчасця не знайсці.
Ў горы, сцяўшыся да слёз,
З торбаю брысці...

Прыгадай галодны год –
Ўсім сялом ішлі,
Як стагнаў, прасіў народ:
“Дайце нам зямлі!”

Прыскакаў атрад. Ў сяло
Ўпоўз, як смерці цень.
Смельчакоў зашмат лягло
Ў той асенні дзень!..

Дружа бедны мой, зямляк,
Аб усім згадай
І скажы сягоння так: –
Прэч жуду, адчай! –

Кульні хаціну з гнілой
Стрэшкай уверх дном.
Вер мне, хутка мы з табой
Зрубім новы дом.

Будаваць і разам жыць
Ўсім нам, беднякам,
Сонцам шчасця азарыць
Дом сусветны нам!

Канец 1918
Цецюшы

* * *

Прыйдучь дні – і лёс наш будзе
Іншым на зямлі.
І забудучь, веру, людзі
Цяжбаў мазалі,
Жыццё сонцам новым гляне –
Яснае навек!

Канец 1918
Цецюшы

У ЧЫРВОНЫМ МОРЫ

Прысвячаецца Аляксею Патапаву

У свет мы выйшлі ўсе з халуп.
Далоў прыгнёт, нястачу, гора!
Пывём, пывём у край камун.
Сябры, мы ўсе ў Чырвоным моры!

Нямала стрэнем перашкод,
І карабель хістаюць хвалі,
Ды ўціску бераг за спіной,
Адвагай грудзі запалалі.

Ўжо змроку бераг падалёк,
Сышоў у прошласць беззваротна
Век прыніжэння, век раба,
Чыё жыццё было самотным...

Адвагі ў сэрцы гучны зык!
І мора – быццам поле бою,
І бераг шчасця – блізкі ён,
Пад кумачоваю зарою.

Там праўда, вольнай працы плён,
Святло жыцця, што стала шчасным.
І ў зелені камуны там
Свой стрэнем лёс пад небам ясным.

Без гора, змроку – светлы лёс.
Без крывадушных паразітаў
Свабодным станецца жыццё
І будзе радасці зенітам...

...Таварышы, дзявяты вал,
Апошні вал насустрач мчыцца!
Таварышы, настаў наш час,
Рыхтуйцеся адважна біцца!

На правы бой, апошні бой
За свет і мір, красой адметны,
Разбіць, разбіць дзявяты вал!
І край убачыць заповітны!

Ліпень 1919
Цецюшы

ВОЛЖСКАЯ ПЕСНЯ

К Шубашкару бяжыць,
Белай пенай шыпіць
Неўгамонная хваля адна.
Б'ецца ў бераг з тугой,
Кліча гучна на бой
За свабоду, за шчасце яна.

Пад'ярэмным устаць
І збіраць сваю раць –
Мы акружым і знішчым паноў!
Дык наперад смялей,
Барацьба весялей
За маркоту мінулых гадоў!

За Самараю – шлях,
У нізінных краях
Стан збіраюць хлапцы-казакі.
Біць паноў і купцоў
Кожны мужны гатоў,
Гойстраць пікі яны і клінкі.

Тут, на Волзе, у іх
Шмат братоў баявых,
Поўны мужнай адвагі іх стан.
Кожны – сокал-герой,
Мкнецца сэрцам у бой,
Сценька Разін – для ўсіх атаман.

Кліч пачуўшы сяброў,
І чуваш з ланцугоў
Мкнецца, носячы мару здавён.
Век харобры ў баю,
За свабоду сваю
Б'ецца ў вольніцы Разіна ён.

1919

Цецюшы

НА ДАПАМОГУ БРАТАМ

Братам дапамагчы прыспешым,
Стамлёным змену трэба даць.
На фронт Чырвоны хто з нас першым? –
Ці будзем дома спагадаць.

Ўзамен мяча – каваць паліцы,
Замест акопаў шахты рыць,
Святлей гараць ужо зарніцы,
І ворага смялей нам біць.

Дзе пыха ўся Антанты-злюкі? –
Спяшаецца блакаду зняць.
Смялей, таварышы, і рукі
У працы нам не шкадаваць!

Пакінь на час свае развагі,
На фронт працоўны ўсе, туды,
Дзе шмат спатрэбіцца адвагі.

Запомнім гэта назаўжды.

Каб найхутчэй забыць разруху,
Жыццё наладзіць на зямлі,
Дружней, сябры, набраўшы духу,
За працу! – волю здабылі!

Маўчыць буржуй, разбіты намі,
Ў турме Калчак з усёю клікай.
Дзень светлы, ён не за гарамі.
Вайна! Вайна – разрусе дзікай!

Дык вось, сябры, на дапамогу,
Пасобім фронту – малайцы!
У добры час – работы многа,
На фронт усім, гайда, байцы!

*Пачатак 1920
Цецюшы*

ДРУГУ ПАНЮ БЕКШАНСКАМУ

Мой дарагі, бясцэнны Паня,
Калі раскоша юных год
Прамчыцца ў вечнасць, хай партрэт
Нясе ўспамінаў хваляванне.
Паглянеш на яго, мой Паня,
І – ў даўняй далі залатой
Прыцьмелы, шэры вобраз мой
З туману прад табой паўстане.
І кінеш ў далеч год дакор
За тое мне, што не багаты
Я быў душой...

Не вінаваты

Я, Паня, што жыцця касцёр
Не разгарэўся. Дзе, калі
Душы багацце аднялі?
І “талент” мой зачах-памёр.
І толькі ты мне родным быў,
Мой Паня!.. Як было мне туга
Ад скрух жыццёвых... Я адкрыў
І роднага ў табе, і друга!
Калі пакіну Цецюшы,
Эх, Паня, светлы, друг адданы,

З табой часцінку я душы
Пакіну з болем...
з болем знаным...

16 ліпеня 1920
Цецюшы

ЖЫЦЦЁ І СМЕРЦЬ

Воблакаў самотна-белы цуг.
Стэп шырока-стыла лёг наўкруг.
Вечарэе. Вецер шэпча былль.
Да зямлі схіляецца кавыль...

Насыпу гарбаціна-спіна,
Крапіваю парасла яна.
Чалавек магілу там знайшоў,
Ён за праўду ў дол сыры сышоў.

Працы сын, ён склаў тут галаву,
Каб жыццё глядзела ў сіняву.
Ён за бедных рынуўся у бой
З сілаю адважнай, маладой.
Ён эпоху захінуў плячом
Пад крывава-зыркім кумачом...

Спі, мой брат, ты заслужыў спакой,
Толькі быў кароткім юны век.
Хай зямля сырая над табой
Стане пухам, добры чалавек!

Бедны брат, калі забітым быў,
Над табой ніхто тут слёз не ліў.
Жонка ў плачы, чорная, як ноч,
Не закрыла тут пагаслых воч,
Маці слова не паспеў сказаць...
Ўдалечы ад іх табе ляжаць!

Любы брат, атрэсці б вечны сон!
Бо заўчасны і самотны ён.
Дома жонка – удава ў журбе,
Сын пытае ў маці пра цябе.

Эх, мой родны, смерці грозны крок

Павярнуць бы у зваротны бок!
Ў поле ты не выйдзеш, каб араць,
З песняю ўраджай з яго сабраць;
Не пабачыш, як буяе спель,
Не пачуеш жаваранка трэль,
А калі даспеюць ўсцяж жыты,
Гойстры серп ў руку не возьмеш ты.

Ноч мінае. Адступае цьма.
Стэп пусты. Нікога ў ім няма.
Шэпчацца вятрыска з крапівой –
Памяццю ўпіваецца жывой.

*Восень 1918, Казань;
лета 1920, Шугурава*

СЫНУ ЧУВАШСКАМУ

Паведай мне, краіна-маці:
Калі пад неба прыйдзе ён,
Хто мову родную праславіць
І явай зробіць мару дзён?

О сын чувашскі з палкім сэрцам!
Радзімы кліч – як з нематы.
Падай жа голас, мы чакаем.
Не веру, што далёка ты!

Прыйдзі ты, родны наш, каб мову
Гучаннем новым акрыліць,
Каб слова полымем прачыстым
Магло ўсім сэрцы запаліць.

Тваё імя навек запомняць:
Ад Чэбаксар да Кавалёў,
Цераз Цывільск, Чыкме і Ядрын
Звон песні паляціць наноў.

Наступнік-майстра! Ты пачуеш
Мой кліч – шчымлівы запавет.
Як веру я і пешчу мару:
Ты прыйдзеш, прыйдзеш ў гэты свет!

[Лістанад 1920]

ЧУВАШСКАЯ МОВА

Прысвячаецца таварышу Лбову

Сонечны, працяты полымем свабоды,
Над маёй краінай ззяе новы дзень.
Знікла цьма глухая, а за ёй – нягоды,
Стала мова наша, як жывы агмень.

Колькі ў днях мінулых ліха ты спазнала!
Толькі й акрыяла сёння ўпершыню!
Засталася цвёрдай, годна захавала
Ты жалеза сілу, чысціню агню.

Як ужо насілле, пошасцю гвалтоўнай
Час не змог навекі сцерці ў прах цябе,
Дык у дзень наш новы роўнаю між роўных
Моў народаў свету пачувай сябе.

Гойная для слыху мова майго краю!
Даўніх прыніжэнняў следу нат няма.
Сталлю гартаванай, вечная, жывая,
Полымем спатольным стала ты сама.

Па шырокай Волзе, па пячаных дзюнах,
Па лясах, далінах, крэўная мая,
Зазвініш, падобна гусям срэбраструнным,
Разальешся ранкам трэллю салаўя.

Ты праславіш спевам родны край шчаслівы,
Светлыя памкненні нашых годных спраў.
Ты праславіш Волгі плёскат гаманлівы,
Шубашкар, які нам сіл узняцца даў.

Можа, не пабачыць поступ дужы, смелы
Той, хто з палкай верай піша пра цябе.
Можа, толькі скажа погарб затравелы
Аб ягоным лёсе, мужнай барацьбе.

Ды над ім ты, мова, славай гучнай, новай
Зазвініш у песнях вольна на ўсю шыр.
І яму, паэту, ад гучання слова
Будзе лягчэй пуху надмагільны жвір.

[Лістапад 1920]

Чэбаксары

ЧУВАШЦЫ

Хто на свеце з нараджэння
Варты толькі жалю?
Скруха, смутак ды пакуты
Каму сэрца рвалі?

Чыя, счэзшы, непачутай
Засталася доля?
Хто вякі быў больш няшчасны,
Як батрак ў няволі?

Хто ў бяздоннай жыў маркоце?
Адкажыце, людзі.
Калі гэта не чувашка,
Дык тады хто будзе?

На пакуты і на мукі
Ў свет ішла чувашка,
На плячах з маленства несла
Гора камень цяжкі.

Нават дробная кузурка
Радасна звінела,
Упівалася красою
І бяды не мела.

Толькі ты, з тугой у сэрцы,
Радасці не знала;
Год ад году каля печы
Век свой векавала.

Захінутая ад свету,
Бачыла заўсёды
Свой закутак цёмны, цесны,
Казаны ды вёдры.

Так казалі: “Волас доўгі,
А розум – кароткі;
Розум бабе непатрэбны,

Ёсць свае турботы.

Няхай ходзіць за каровай
Ды мяце падлогу,
Калі розуму хапае,
Дык і то замнога!”

Так старэла ты, у працы
Сілы пакідалі;
Памірала – дамавіну
Ў дол магільны клалі.

Плакаў вецер над табою,
Блякла неба хмарна –
Пра тваё жыццё казалі,
Што прайшло так марна...

Вось такой была нядаўна
У жанчыны доля.
Хай не льюцца болей слёзы,
Сум не цісне болей!

Нездарма чуваш усклікнуў:
“Чалавек я, Божа!”
Ён убачыў – край радзімы
Казкай стаў прыгожай.

Хай забудуцца, чувашка,
І твае пакуты,
Каб у хаце шчасця-долі
Голас быў пачуты.

Лёс жаночы, ён сягоння
Светлы чалавечы!
І не трэба больш жанчыне
Век стаяць ля печы.

Хопіць жыць рабыняй, сорам
Служкай быць у мужа!
За вялікую свабоду
Варта ўсё адужаць.

І дзяцей сваіх вучы ты
Мкнуцца да свабоды;
Хай Чувашыню палюбяць

Сэрцам назаўсёды;

Хай жа здатнымі за мову
Будуць заступіцца;
Хай той згіне, хто над імі
Ўздумае глуміцца.

Годзе мук! Жыццё, чувашкі,
Стала новым стартам.
Чалавек – вось ваша званне,
І яго вы варты!

*Канец 1920
Чэбаксары*

ЦЯЖКІЯ ДУМКІ

Я раніцаю выйшаў з Шубашкара
І сцежкаю пакрочыў па-над ярам.

Зямля чувашская перада мною.
За лёс яе трывожуся душою...

Каб супакоіцца хоць ненадоўга,
Я слухаў, як шумела ўнізе Волга.

Ды на душы было цягуча-зумка,
Не мог я развітацца з цяжкай думкай...

Айчына, я табе дагэтуль верыў,
Аб тваёй славе дбаў у будзень шэры.

Надзеяй сэрца горача палала,
Сягоння больш надзеі ў ім не стала.

Ад прадчуванняў, мар душа астыла,
Ў астылым сэрцы вяне-гасне сіла.

– Прыйдзі, прыйдзі хутчэй, паэт чувашскі! –
Гукала так душа з тужой і ласкай.

Я думаў: талент з’явіцца, і новай
Красой пачне зіхцець народа мова;

Паэзіяй асветліць ён дарогі,
Набыткам кніга зробіцца для многіх...

Але гады шуготна праляталі, –
Чувашскія паэты ўсё маўчалі.

Надзеяй сэрца горача палала,
Сягоння больш надзеі ў ім не стала.

Ад прадчуванняў, мар душа астыла,
Ў астылым сэрцы вяне-гасне сіла...

Няўжо, мой край, твае пагаслі сілы?
Няўжо віецца побач цень магілы?

Няўжо ў кагорце моў зямных прывычнай
Ты, мова продкаў, станеш безаблічнай?

Няўжо, чуваш, душа твайго народа
З зямлі шырокай знікне назаўсёды?

Калі ручай жывое мовы высах,
Хай сэрца перш маё згарыць на прысак!

Хай прысак сэрца паразвее вецер,
Хай мне ў душу пранікне холад смерці.

Хай дзед стары, пад буры завыванне,
Мяне ў магіле пахавае ранняй.

Хай бура вые вечна, шалам-гневам
Не дасць спакою ўсім старэчым дрэвам.

Хай парасце магіла крапіваю.
Хай змеі зашыпяць над галавою...

Люты 1921
Чэбаксары

ПАМ'ЯЦІ ЧУВАШСКАГА ПАЭТА АГАХА

Калі я думаю пра будучы твой лёс,

Народа мова, гук чый уваскрос,
Дык памяць пра цябе, сабрат памерлы мой,
Сціскае сэрца мне шчымліваю тугой.

Калі дала ўжо мова яснацвет
І гучна зазвінеў твой шчыры верш, паэт,
Калі чуваш цябе пачуў і палюбіў,
Ты мары абарваў і на вякі спачыў.

І сэрца, дзе жыла к Чувашыні любоў,
Згарэла ўсё да тла і не заб'ецца зноў...
Паклалі мы ў зямлю надзею чуваша,
І толькі вершы ёсць, і ў іх – твая душа...

Прырода ажыла, вітанне шле вясне.
Ўвесь свет зялёным стаў, нябёсаў сінява.
Табе ўсё роўна ўжо: табе ў глухой труне
Не трэба ні вясны, ні сонца хараства.

Хачу сказаць табе: ужо бруёй живою
Ліецца мовы спеў. Устань! Напішам верш.
Ды не пачуеш ты, не скажаш: “Я з табою”.
У вершах, што стварыў, ты сёння і живеш...

Спакойна спі, паэт! Твой голас малады
Цябе ў тваіх радках перажыве – заўжды
Гучаць суладзю слоў з-пад вечнага пяра.
Не можа не любіць край родны песняра.

Ці чую песню я, ці верш чаруе слых –
Зноў радуюся ўсмак за поспех маладых.
І памяць пра цябе, сабрат памерлы мой,
Сціскае сэрца мне шчымотнаю тугой.

Сакавік 1921
Чэбаксары

ЯК ПАМРУ...

Як памру – у дол кладзіце
На гары крутой.
Ля магілы пасадзіце
Вербы нада мной,

Хай з магілы будзе бачны
Любы мне абшар,
І паўстане прад вачамі
Родны Шубашкар.

Мне ляжаць... А час няспынны
Плытка пацячэ.
Як жыццё ўсё, наша мова
Пышна расцвіце.

І Чувашыі радзімай
Мова – сэрцам зыч! –
Стане слаўнай, і пачуе
Кожны долі кліч!

Будзе мноства вечна свежых
Вершаў і паэм,
І мысліцеляў вялікіх –
Творцаў новых тэм.

Дасць паэтаў знакамітых
Наша старана,
І праславіцца радкамі
Дзіўнымі яна.

Хто адважыцца, пасмее
Нам тады сказаць,
Што збяднела наша мова, –
Я хацеў бы знаць!

Вы, сябры мае, прыйдзіце,
Патрывожце сон,
Нада мною праспявайце
Песні новых дзён.

Мне захочацца дазнацца
Як мага хутчэй
Пра паэтаў – хто любімы,
Хто за ўсіх слаўней.

Іх вядомыя імёны
Слаўце ў песнях вы,
Хай іх вершы паўтарае
Перашэпт травы.

І тады і я пачую
Пералік імён,
Усім сэрцам прывітаю
Слаўны творчы плён!

З нараджэннем хай паэта
Ў нашай старане
Прыляціць з зарою ранняй
Івалга ка мне.

Ля магілы няхай сядзе,
Буду дужа рад,
Бо праславіць песняй мілай
Мовы спеўны лад.

Аб прыгожых, мудрых кнігах,
Невядомых мне,
Аб любові гарачых сэрцаў
К роднай старане

Хай паведае, спяе мне
Івалга з вярбы;
З неба хай праменні льюцца,
Нішчаць цень журбы.

Апранецца хай травой
Погарб нада мной,
Хай наўкруг зардзеюць кветкі
Чырванню жывой.

Калі край свой не палюбіць
Родны мой народ,
І сысці чувашскай мове
Надышоў чарод,

Быльнягу нат не хачу я
На магілу, не:
Хай мой след навечна знікне
І зямля глыне!

Сакавік 1921
Чэбаксары

ПАПРАЎДЗЕ УВАСКРОС!

Вольныя вершы

Старыя людзі, вы нядолі дні
У цяжбах-муках правялі!
Ці помніце: пад назіркам гайні
Канала мова на зямлі?
Згадайце сёння: сейбіты хлусні
Якія мукі вам далі!

Чуваш з паніклай галавой
Па сцежцы долі моўчкі прабіраўся,
Ў жыцці ён нават пня баяўся...
Народа мова – пад пятой
Насілля – ледзь была жывой...

Старэйшыны ва ўсе вякі,
Вы, шматпакутныя бацькі,
Аб тым казалі маладым,
Што вынес наш народ суро́ва,
Ваш за́павет сягоння ім:
Любіць свайго народа мову.
Старэйшыны! Мы ўсёй душой
Удзячныя вам – новы час!
Пакуты не зламлі нас –
І мова мкне жывой бруёй.

Чувашыю з расхрыстаных нябёс
Зара скразная асвятліла,
Ўваскрэсла мовы роднай сіла,
Узнеслася, і з ёй народ – васкрос!

Жыве сягоння слова наша,
Наш дух, бы з казачных дзівос.
Усклікнем радасна, чувашы,
– Папраўдзе уваскрос!

А вы, хто дыхае свабодай,
Дзяўчаты смуглыя, хлапцы!
Ці не забылі вечарамі
На ігрышчах і ў карагодах
Яму, быццю айчыннай мовы,
Аддаць пашану ў песнях вашых?
Ці дарагі вам спеў чувашаў
Праменны, звонкі, пачуццёвы?

О юныя! Не стаў прапажай
Народа гістарычны лёс.
Ўваскрэсла мова! Дружна скажам:
– Народ васкрос!

Айчыны пышныя лясы,
Лугі і ў полі каласы!
Няхай у песнях не змаўкае
Ўхваленне мовы свайго краю.
Хай, мукі звездаўшы ў мінулым,
Імкнецца мова моцным гулам!

Шумі, дрымотны цёмны бор:
Ўваскрэсла! І няма пагроз.
З ёй дух наш, што ўстае да зор,
Папраўдзе уваскрос!
Жыве сягоння слова наша,
Наш дух, бы з казачных дзівос,
Усклікнем радасна, чувашы:
– Папраўдзе уваскрос!

Красавік 1921
Чэбаксары

* * *

Ілі! Ілі! Ліма савахвані!
Край бацькоўскі, арудзе кат!
Я, паслаўшы цяпло спачування,
Ратаваць яго вершамі рад...

Крыж пакутніка ў скутай пустыні.
Вочы мокрыя, выстылы зрок.
На пяску кроў гарачая стыне.
Не вадзіцы – атруты глыток.

А вакол дзікі зброд супастатаў,
Смех, глумленне, дакор, сумятня.
Плача край басаногі, распяты.
Згасла сонца астатняга дня.

Ноч над ім. Густа легла цямрэча,
Ледзьве дробныя зоркі відны
Над пакутным жыццём чалавечым.
Край няшчасны шкадуюць яны.

Ды, шматуючы цемру, красае
Гром маланак запал агнявы.
І дайшло да радзімага краю:
“За свабоду на бой, хто жывы!”

Крыж асеў над пылюкай дарожнай.
І пакутніку стала відаць:
У паднеб’і гудзе пераможна
Навальніц незлічоная раць.

Абдымаюцца, ціснучы рукі,
Дружбы покліч на мовах усіх.
Расплялася паўсюд плётка мукі,
Рабства стогн назаўсёды суціх.

Край і мой падаў голас на волі,
Ён не гучны пакуль – шапаткі.
Непрыглядны шчэ твар, што калолі
Цёрнам шорсткім былыя вякі.

Ды трыванне яго і пакуты,
Сіла духу, узваж і спазнай,
І тады паспрабуй, дух раскуты,
Заявіць, што бяссільны мой край!

[Вясна 1921]

Чэбаксары

НАСТУПНАСЦЬ

На рускі матыў

Бура адшугае, і пяшчотай-ласкай
З асалодай мірна адпачне прырода.
Хорамам святлістым, бы з чароўнай казкі,
Свет вакольні ззяе, дыхае свабодай.

Кроў братоў палеглых у баях за волю
На пялёстках ружы пахкай адаб’ецца,
І на іх не згасне срэбра рос ніколі,
Калыхне іх ветрык – і сляза пральецца.

Ланцугі і межы, беднасць і багацце
Згінучь ад зіхоты сонечнага веку.

Полымя ўзаўеца роўнасці і брацтва,
І красы-любові ў сэрцы чалавека.

*Вясна 1918, Цецюшы;
вясна 1921, Чэбаксары*

* * *

Меркне дзень. І калі морак ночы густы
Ахінае дрымотай палі
І праносіцца думкі прамень залаты,
Сэрца болем спрабуе паліць, –
Цень мінулых вякоў устае з нематы,
Бачны далі мне роднай зямлі.

Так, яна. Да драбніцы малой пазнаю,
Бы ў стагоддзях жыву тых я сам.
На крыжы там крывавым Айчыну сваю
Бачу, грозным адкрытай вятрам.
Там, дзе сэрца ў грудзях яе, – рана відна.
Кроў па кроплі, па кроплі цячэ.
Хмуры дзень падступае, завая здаўна
Ледзяною шугою сячэ...

Ноч міне. І калі з буйных рос адальце
Неба ранку сярэбраны звон, –
Скаланецца, наўсцяж загудзе-запяе –
Гэта значыць: край родны ўваскрос,
Пакідае пакутны свой лёс
І свабоду вітае ўжо ён!

*16 чэрвеня 1921
Еўпаторыя*

* * *

Цемра. Збор патароч.
Згінь, самотная ноч!
Ўсё аджытае, прэч з маіх воч!

Стане новай, жывой
Ўся зямля – і над ёй
Свежы пошуг зары маладой.

Сонца хай, што ўстае,

Дождж праменны пралье
І сагрэе ўсе думкі мае.

Шубашкар, не забудзь:
Шчасце-долю здабудзь,
Горнам новага слова нам будзь.

Хто святло новых дзён
Не прывеціць, дык ён
Хай паўсюдна пачуе праклён,

Хай уздрыгне нутром,
Хай яго ўдарыць гром
І абвугліць, як карай, агнём.

Ўсе, хто сэрцам аслаб,
Хто душой – вечна раб, –
Ператворацца хай спешна ў жаб.

Гэй, зарніца, зайграй,
Новы шлях асвятляй,
Яркім сары яго усцілай.

Ў свет ідзе шляхам тым
Шчасце крокам сваім, –
Нас сагрэе дыханнем жывым.

Кроў, бурлі, закіпай!
Новы Дзень, наступай,
Сонцам новым стары свет знішчай!

26 чэрвеня 1921
Еўпаторыя

* * *

Чуваш! Чуваш!
Чуваш! Чуваш!

Твае санлівыя палі,
Ў дрымоце вёскі, кавылі
І ўвесь застылы твой пейзаж
Любіць не ў сілах я, прабач:
Сягоння новаму шлях знач!
Калі ж ты ўзяты ў сон-палон,
З глыбокім пазяханнем сон, –

Усё-ткі непатрэбны ён!

Хачу век бачыць свой народ
Адважным, дужым.

Ўстань, чуваш!

На сонца вочы! Долі – ход!
Прыйшоў ён, дзень жаданы наш.

Хай розум твой зырчыць як сталь.
Хай цісне крэмень даланю –
Красай агонь! І ўпершыню,
Ачышчаны агнём тым, стань
Святлей і гарачэй агню!

Чуваш! Чуваш!..

Чуваш! Чуваш!..

Крылатай думкай – прэч, імгла! –
У выш ляці, нібы страла,
Сячы вякоў наступных краж.
Як горан, сэрца чуваша
І ноччу цёмнаю, і днём,
Адвагі поўнае, бурлі!

І мова, быццам сонца жар,
Гары і асвятляй агнём
Шлях змрочны роднае зямлі.
А каб старога знікла здань,
Сячы маланкаю, буянь,
Змяніным джалам, мова, стань!

Калі грукоча ў небе гром,
Успорваючы цемру хмар,
Бліскоча, вухкае кругом.
Хай гэтак, поячы абшар,
Мкне новых сіл жывы ручай,
Змывае стому і адчай
І бударажыць родны край!

5 ліпеня 1921

Еўпаторыя

РАЛЛЯ НОВАГА ДНЯ

Мне б з сінявы світаньня плуг адліць,

Ў аглоблі – сонца. Выйшаў Новы Дзень
Араць і сеяць – твар зарой гарыць,
Ў вачах – зіхотны сонечны прамень.

Плуг радасна ўтыкае ў дзірваны
Да чырвані распалены лямеш.
У змрок магільны тлустай баразны
Кладзецца старызна вякоў найперш.

Дзень новы бачыць, як шчыруе край,
П’е водар узаранае раллі.
Цераз зялёны луг пястун-ручай
Імкне-бруіць у веснія палі.

Дзень Новы ўзяў сваёй рукою стальной
З чырвонае лубянкі сотні зор
І шчодро сее па чувашскай глебе.
Зарніца залатою бараной,
Бы гладдзю вышываючы узор,
Прайшлася, бляск рассеяла у небе.

Насенне, сілы чуючы свае,
Расткамі ў тэрмін глебы пласт праб’е,
І ўкрыюць густа сонечныя нівы
Палі чувашскай мары ўсенароднай;
І срэбна-залатыя іх адлівы,
Як гуслі, зазвіняць па ўсёй зямлі свабодна.

Чуваш – жыхар-асілак новай эры,
Плячмі падпёршы сіні небны дах,
У сонечным адзенні гожа шчасцем ззяе;
Абдыме Новы Дзень яго з любоўю, верай,
І кветкамі асыпле светлы шлях
Інтэрнацыянала зыркасць агнявая.

7 ліпеня 1921
Еўпаторыя

* * *

Зноў стала ніва залатой,
Спякота жоўтая над ёй:
То жарам-палам палыхне,
То хваляй жыта варухне...
Не, то не спёка між жытоў:

То радасць высака ў зеніт
З душы узнеслася і зноў
Струной звiнiць, звiнiць, звiнiць...
Душа спявае ўсё гучней.
Мо прыгажуню ўбачыў я?
Ці неба стала шчэ сiней?

Не...

Ажыла зямля мая!
Ў лясы, палі, у кожны лог,
У хату кожную сяла
Дыханне новае ўвайшло
І доля новая прыйшла.
Як не звiнець душы маёй? –
Ў ёй гуслі, жаваранкі ў ёй.
Як сэрцу скажаш: “Не гары”?
Ў ім сонца жар, святло зары.

О свежы вецер!

Дзьмі смялей
І будараж чувашскі край!
Былое гора ўсё развей,
Ўдыхні адвагу, моцы дай.
Ты, сэрца, больш бадзёра грай!

Хай кроў бруiць, гарыць агнём,
Як пал над нівай жніўным днём!
Гары, як сонца, кроў, палай!
Пачуеш вольнай працы смак.
Мне б для мільёнаў заўтра стаць
Зямлі чувашскай спеваком.
Мільёнам верш мой паўтараць!

12 ліпеня 1921

Еўпаторыя

МОРУ

Мора, мора Чорнае,
Вечна непакорнае!
Хвалямі і пенай белай
Аб уцёсы б’ешся смела,
Дык бушуй жа азвярэла.
Я душою вогнекрылай,

Сэрцам палкім, што заве
У краіну навізны,
Барацьбу магутнай сілы
Слаўлю ў наступе вясны.

Мора, мора, збыўшы сны,
Ты шпурляй за хваляй хвалю,
Прорвай змрочнай, грозным пеклам –
То свінцом, да дна налітым,
То маланкаю, што секла,
На валы кідай валы ты.
Шматгалоссем барацьбы
Аглушы, увыш шугай,
Лёсу небасхіл рабы
Хваляй бі, і разбівай
Камяністы бераг свой,
Выклікай яго на бой.

Мора, мора, прад табой
Новы ўстаў паэт чувашскі.
Свет стары, бы ў страшнай казцы,
Цешся над яго душой,
Ў той душы, на самым дне,
Уваскрос напеў самоты.

Мора, мора, страсяне
Ён давер твой, не шалей –
Падары яму пяшчоту,
Прасалі яго хутчэй,
І сваёй магутнай песняй
Змый з душы былога плесню,
Сум пакутны забірай,
Дай паэту моцы – хай
У баях за нашу волю
Ён не стоміцца ніколі!
Барацьбу, а не пакорнасць
Славіць хай, народалюб;
Хай адвага бляскам зорным
Дакранецца палкіх губ;
Хай паэт арэ і сее,
Лес сячэ і косіць сена,
На вяселлі ж, яснавокі,
Хай пускаецца у скокі,
Хай смяецца, весяліцца...

Мора, мора, час імчыцца.
Развітаецца з табой,
Бо не здолее забыцца
Пра радзімы бераг свой.
Чувашам няхай там скажа,
Што пазбылі лёсу цяжар:
Дзень забудзеце ўчарашні –
Явы новае чарод!
Сонца светлага ўзыход
Прывячай душой, народ!
Ціхім быў – дык будзь героем,
Быў пакорным – прэч пакорнасць,
Агнякрылаю душою
Выпраўляйся шляхам зорным
У нязведаны палёт.

Мора, мора, бі мацней,
Разбівай, крышы каменне,
І напорам хваль, жывей,
Каб прастора ўся ўскіпела,
Смела, з лютасцю кідайся
І бязлігасна ўгрызайся
У скалісты бераг свой.
Пад нябеснай сінявой
Цешся гучна, пераможна,
Скінь у прорву ўсё, што можна:
Барацьбы пярэдні край
Славіць мне душой пара...
.
Вось і новая зара!
Новы свет, не адступай!

12 ліпеня 1921
Еўпаторыя

ЭКСПРОМТ

Даруй, бывай, краіна сонца!
Бывай, у кветках узмежак!
І ты, магутная стыхія,
Якая не мае межаў!

13 жніўня 1921
Еўпаторыя

СТАЛЬНАЯ ВЕРА

Ачнецца мой край і ўзнясецца
Жар-птушкаю над сінявой.
Хто кажа “няпраўда” – ілжэц той,
Калека з нікчэмнай душой.

Пакуль – непрыглядны край мілы,
І дрэмле чувашскі народ.
Няхай, ды кіпяць ужо сілы,
Ўваскрэснуць Айчыне чарод.

У дні, калі сонца ўзыходам
Траву падымае ў лясах,
Не бачная, скутая лёдам
Прыроды вясновай краса.

Няхай яшчэ сэрца сцінае
Пакутнае прошласці лёд, –
А позірк ужо прыкмячае
Зары небывалы ўзыход.

О сэрца, бядзе не здавайся,
Крылатую песню спявай!
Убачым яшчэ, спадзявайся:
Адродзіцца родны наш край.

Я чую ўжо гromу раскаты,
Народная сіла гудзе,
Гарт выліцца прагне крылаты
З магутных народа грудзей.

Смялей! Барацьбе дапаможам,
Айчыны любімай сыны,
Не можам адстаць мы, не можам,
Ад кроку сваёй стараны.

Айчыны чало пасвяжэе,
Мінуламу – хуткі канец.
Хто кажа “не веру” – зман сее,
Хто ўслед паўтарае – сляпец.

Час прыйдзе, і буры суціхнуць,

Абудзіцца сэрца зямлі,
І новымі кветкамі ўспыхнуць
Пад ранішнім сонцам палі.

Жар-птушкай мой край узнясецца,
Расправіўшы крылы спярша.
Хто кажа “няпраўда” – ілжэц той:
Ў ім чахлая тлее душа!

20 верасня 1921
Кіеў

ГАЛОДНЫ ПСАЛОМ

Кашчавая рука старых дзён, злых
Радзімы край мой да крыжа прыбіла.
Сухімі, мёртвымі зубамі голад
Краіну ўсё грызе, грызе, грызе...

Як жабракі стаяць дамы. У сценах,
Прапахлых потам, сцятая духота.
Пасохлыя, галодныя, нямыя
Сцябліны паміраюць на палях.

Зыхае Волга, зморана ляжыць –
А хвалі жоўтыя ў ашмоцці-рвані –
З наіўным стогнам стрыманых рыданняў
Аплакваюць і мой народ без слоў.

За сэрца голад родны край хапіў.
Заледзянеў жар-цвет надзеі светлай.
І песня адраджэння недапетаі
Сканала ў сэрцах, зглух яе матыў.

О сонца! Калі ты прагнала змрок, –
Звінела песня, сэрца акрыляла.
Цяпер нямы я. Край мой памірае,
Каму патрэбны спеў душы?
Каму?

26 кастрычніка 1921
Кіеў

* * *

Кус хлеба астатні, астатні.
Казан з баландой булькоча.
Скалячы белыя зубы, смерць
З заўтра мне сквапна заглядвае ў вочы.
Кус хлеба астатні... Астатні...

30 кастрычніка 1921
Кіеў

УЗВЯДЗІЦЕ МОСТ

Дарогі... На дарогах трупы.
У ваколіцы – мёртвыя косці.
Ах, цяжка, цяжка, душна...
Гэй!
 Вы,
 Жывыя,
Цераз трупы, па грудях касцей
У заўтра сонечнае
Мост разны перакіньце.
Ах,
 Мост перакіньце.
Калі ж я
 У бяссіллі ўпаду, –
Вы далей па мне крочце,
Жалезнымі нагамі смела
На сэрца маё ступайце.
Ах,
 Ступайце,
 Мне шыю зламіце.
Калі я памру
Пры ўзвядзенні маста, –
Вы мяне пад мост –
Падалей!
 Скіньце!
Ах,
 Скіньце, скіньце!
Час – не для пяшчоты.
Пара цёпрых песень мінула,
Наперадзе – сонца.
Сягоння ж – час смерці.
Чые вочы не ведаюць слёз,

Чыя душа – камень,
Праз мост!
Дзве сілы:
Дужыя мост пяройдуць,
Слабых
Скінуць
Уніз.

На пуцях, на дарогах трупы.
На палях –
Груды мёртвых касцей.
Гэй, жывыя! Цераз паўшых
У светлае заўтра
Мост перакіньце.

Ах,
Я хнычу,
Сілы няма, плечы слабыя...
Гэй,
Скіньце мяне,
Кіньце падальш,
Пад мост кідайце мяне.
Ах,
Шыю зламіце.

30 кастрычніка 1921
Кіеў

* * *

Макі, макі, што ўдалечы там,
Выпала цвісці па леце вам,
Вас сарваў, разносіць вецер-зух,
Карані панішчыў спёкі дух.

Макі, макі, што ўдалечы там,
Выпала цвісці па леце вам,
Гаспадар ваш, я пакінуў вас
І хаджу галодны ў гэты час,
І пялёсткаў чырвань нада мной
Лётае сардэчнаю тугой...

Макі, макі, што ўдалечы там,
Выпала цвісці па леце вам!
Веру, прыйдзе зноўку светлы дзень –

Ўспыхне ў садзе ваш жывы агмень,
І тады ў радзімай старане
Дачакацца зможаце мяне...

Макі, макі, што ўдалечы там,
Выпала цвісці па леце вам,
Вецер вас сарваў, з сабой панёс,
А мяне – завёў далёка лёс...

20 сакавіка 1922
Чарнігаў

[СОН]

[...] Гэтай ноччу ён з’явіўся мне у сне.
Позірк ясны, быццам неба па вясне.
І убачыў я папрок ў яго вачах:
“Што ж за мною не пайшоў ты? Цісне страх?..”
Павярнуўся і сышоў ён – не дагнаць.
“Пачакай!” – хацеў услед я закрычаць
І прачнуўся.

Сакавік 1922
Воўчая Гара

У ГЭТЫ ЧАС

Апошнія кроплі крыві

Слова цёплае, шчырае, ты
Ў маім горле, як камень, засела.
Над лясамі зара дагарэла.
На зямлі – жах нямой глухаты.

Родны край павялі басанож
На Галгофу для жорсткай расправы.
Шубашкарскай сцяны пот крывавы
Упіваецца ў сэрца, як нож.

У начы – толькі свет ахіне –
Што крамсаю вось гэтай страфою?
Гэта – Сеспеля сэрца жывое
Яшчэ б’ецца ў руках у мяне.

Як сабака, зноў буду шукаць
Чэрствы кус ля паркана чужога.
Ў сцюжу, слоту, без хлеба, убогі,
Буду па Шубашкару ўздыхаць.

Я галодны, спакой звышгняткі
Толькі стогнам магільным парушу.
І душу нема змоўкнуць прымушу.
Так, такі я ў час гэты, такі...

6 красавіка 1922
Воўчая Гара

* * *

Толькі ўчора ў садзе ад відна
Шчыравала цэлы дзень вясна.

Сёння ранкам – сонца першы блік –
Твар пунсвай кветчыны узнік.

Пад бярозаю, займеўшы цень,
Івалга звінела цэлы дзень.

А пад вечар снег на клумбы лёг,
У сумётах кветку не збярог.

Паляцела івалга за свет,
Пад бярозай знік яе і след.

9 красавіка 1922
Станцыя Бровары

НА ДНЕ ДНЯ

Салавей прывітаў зару.
Ў сінняй высі божыя свечкі.
Шэпча нехта ўва мне: даруй,
Мой зялёны, вясновы вечар.

Шлю сваё даруй сіняве,
Мне на ранку прачнуцца рана.
Легла густа раса на траве –
Шчэ адзін дзень у вечнасць кануў.

Не пабачыць мне ноччу сноў...
Паплылі з гаманою дзённай.
І на раніцы крочыць зноў
Ў зямадзел мне паходкай соннай.

І ў чарніліцы суха душа
Будзе кіснуць дзень цэлы – і толькі
Мне ў адказ да знямогі ў вушах
Рэмінгтон будзе шчоўкаць без толку.

Будуць грукаць па маставой
Нагружоных калёс чароды,
Коні стануць ківаць галавой
У адказ вазакам, як заўсёды.

Трупаедствам прапаляць наскрозь
Маё сэрца радкі ў газеце,
І застогне душа: “ну, вось...”,
Лепш сканаць мне, не жыць на свеце.

Толькі дні будуць мерна ісці,
І ў канцы не паставіш кропкі,
І не сонечна ўсё ж у жыцці,
Хоць і крок яго шчэ не таропкі.

Ды самоту ці чуй, ці не чуй,
А юнацтва – пятой растаптана.
Салаўіная ноч, даруй:
Мне падняцца ўранку рана.

Ранкам цегціся мне ў адзел,
Каб чарнілам жыццё аздобіць.
О, жыццё маё, дзе ты, дзе?
Што са мною самота робіць?!

Салавей прывітаў зару.
Ў сінняй высі божыя свечкі.
Сэрца ціха звініць: даруй,
Мой зялёны, вясновы вечар.

25 мая 1922
Воўчая Гара

* * *

О жыщцё, не сябруеш ты з намі,
Дом твой нам непрытульны усё ж.
Ценем, бітым не раз камянямі,
Між раздраю стаіш басанож.

Стан твой юны, мядовыя плечы
Атуліла туга ў цішыні,
Вуснам бледным не раз пры сустрэчы
Пацалункаў запальваць агні.

Не аднойчы ўжо пругкія грудзі
Плётка ветру расекла, было, –
Толькі ўжо хто мяне змушваць будзе
У палон твой трапляць, бы ў сіло?

О жыщцё, не сябруеш ты з намі,
Дом твой нам непрытульны усё ж.
Ценем, бітым не раз камянямі,
Між раздраю стаіш басанож.

*27 мая 1922
Воўчая Гара*

ПРЫДУМАНЫМ ВАЧАМ

*...маёй непараўнальнай –
Паэзіі імажынізму.*

О вочы, каханья мной –
Зоркі чорныя ў сіні нябёс,
Як насмешку, відаць, над сабой
Вас я песняй пакуты стварыў?

У глыбінях – як зазірну –
Навізна-сінь бушуе бэзам,
Квецень вуснамі смягла крану,
П'ю са слодыччу юным гарэзам.

Ды, каханья вочы мной,
Толькі вашы сінія далі
Людзям я паказаў – за спіной
Таямнічасці сінь абылгалі.

Аплявалі іх бляск яны,

Скарбы воч, так каханых мною.
І падаўся я ў час начны,
Апавіты тугой нямою.

Дзесь за вёскаю сеў за пляцень
І з самотай пустэльнай заплакаў.
Неба зорысты ўспыхнуў ірдзень,
Выў далёка ў палях сабака.

Ды каханья вочы мной
Таямніча ў мяне глядзелі,
І хацелася людзям зноў
Паказаць іх адкрытасці зелень.

30 мая 1922
Воўчая Гара

ВЯСНА

Пад вясновым сонцам, пад сінечай небнай,
Над зялёным светам песня нашых дзён.
Светлая сцяжына ўецца стужкай срэбнай
У палёў зялёных росны перазвон.

Ўзбоч сцяжыны светлай, між кустоў зялёных
Польмя пялёсткаў – кветак не злічыць.
Зіхатлівай змейкай раўчучок сцюдзёны,
Выбегшы на ўзлесак, радасна журчыць.

Светлая сцяжына, ясная даліна...
Жабракі павольна сцежкаю брыдуць:
Сейбіты Паволжа гора на чужыну
З цяжкаю самотай на душы нясуць.

Твары пачарнелі, вусны пасізелі,
У вачах пагаслых цёмная жуда.
Босыя ступаюць, лахманы на целе,
Безнадзейна крочаць – сумная хада.

Без старонкі роднай, без радзімай хаты,
З хмураю душою, дзе адчай і страх,
Крочаць несупынна, а вясна зырката
Кветкамі пякуча усцілае шлях.

Май 1922
Воўчая Гара

* * *

Ў сонечную Выш сінявы
Дух Адвагі мяне узнёс.
Толькі палам гарачым высь
Растапіла крылаў воск.

І упаў я ў гразкую глуш,
Дзе ўсе рэкі назад бруяць,
Дзе на вуха дзён плоскіх вуж
Прашаптаў,
што мне больш не ўстаяць.

І калі захацеў я ў даль
Да сінечы пяшком ісці,
Сябар любы мяне паслаў
Гандляваць у кааператыў.

Май або чэрвень 1922
Воўчая Гара

* * *

Мой любімы, каханы Нуль,
Ненавісны ты, мной пракляты.
Ты з'явіўся, скажы, адкуль?
І табою жыццё распята.

Я жыццё Табе ўсё аддаю,
Вось і сэрца прынёс на блюдзе,
Жры з крывёй свежай плоць маю! –
Гэты дар мой апошнім будзе.

Ў пашчу кінуў тваю зашмат
Ран смяротных, праклятых боляў.
Усяго, што аддаў, назад
Не вярнуць мне ніколі болей.

Мне ж, распятаму у Нішто
Усёй Марнасцю вечна пустой,
Ты пляваў слюнявай макрэчай
У адказ на ўсе пошукі вечна.

Ты ж маё, ты ж маё Нішто,
Мне язык заўсёды паказваў
І ўсёй Марнасцю іншай пустой,
Нуль мой, Нуль...

[Чэрвень] 1922
Старагародка

ЗМЕСТ

Прадмова. *Алесь Карлюкевіч.*

Скора...

Доля салдата

***Абяздолены свет паўстае ў барацьбе...

***Павыходзьце ўсе...

Век мінулы

***Прыйдучь дні – і лёс наш будзе...

У Чырвоным моры

Волжская песня

На дапамогу братам

Другу Паню Бекшанскаму

Жыццё і смерць

Сыну чувашскаму

Чувашская мова

Чувашцы

Цяжкія думкі

Памяці чувашскага паэта Агаха

Як памру...

Папраўдзе уваскрос!

***Глі! Глі! Ліма савахвані!..

Наступнасць

***Меркне дзень. І калі морак ночы густы...

***Цемра. Збор патароч...

***Чуваш! Чуваш!..

Ралля Новага Дня

***Зноў стала ніва залатой...

Мору

Экспромт

Стальная вера

Галодны псалом

***Кус хлеба астатні, астатні...

Узвядзіце мост

***Макі, макі, што ўдалечы там...

[Сон]

У гэты час

***Толькі ўчора ў садзе ад відна...

На дне дня

***О жыццё, не сябруеш ты з намі...

Прыдуманым вачам

Вясна

***Ў сонечную Выш сінявы...

***Мой любімы, каханы Нуль...